

de kranten, voor al wat worstelt in ellende, maar toch voelt ieder dat dit niet de liefde in tenderder, intiemer, inniger zin is. Liefde voor het vaderland is weer niet overdrachtelijk, want de band die ons aan het vaderland bindt, is, buiten ons om, reeds van onze geboorte af in ons gelegd. En zoo vindt ge telkens en telkens weer, dat liefde in dieper zin altoos tot ondergrond en motief heeft, niet alleen keus en onze toelichting, maar Gods heilige beschikking. Waar die niet aanwijsbaar is, moge van vriendschap, van warme sympathie, van onderlinge trouw sprake zijn, maar liefde in haar breder en dieper zin is 't niet.

Dit nu komt vooral bij onze liefde voor Jezus nit.

Al is 't toch zoo, dat ook van liefde voor Jezus gewaagd wordt, zoo er welbesneden nog niet anders opwaakt dan zekere genegenheid, zekere bewondering, zekere aanbidding, toch voelt ieder, dat de wesenslijke, de eigenlijke, de trouwe, de waarachtige liefde voor Jezus in ons hart niet kan bloeien, tenzij ge in uw hart den onlosmakelijken band voelt, die u aan Jezus voor eeuwig verbindt. Dan eerst toch is er ook in uw liefde voor Jezus niet meer uw keus en uw eerbiedig bedoelen, maar een geestelijke levensdaad, dat ge Christus zijt ingelijfd, dat het God den Heere behaagd heeft, u voor nu en voor de toekomst aan Jezus te verbinden, tusschen u en Jezus een band te leggen, die het verborgenste van uw wezen aan Jezus als uw Hoofd vastklemt, u organisch door wedergeboorte en geloof met Jezus vereenigt, en u Jezus tot een Broeder maakt in nog veel inniger en heiliger zin, dan ooit op aarde 't bloed der zonen en dochteren van uw vader en moeder onderling verbinden kan.

Hierdoor nu komt het, dat wie dien levensband aan Jezus mist, de waarachtige liefde voor Jezus nooit in zijn hart kan voelen tintelen, en dat omgekeerd, wie Christus ingelijfd is, voor Hem iets voelt, dat nooit voor een ander in zijn hart kan opkomen.

Voor al onder den indruk van 't Paascheest, doet 't gevoel van de liefde voor Jezus ons weer zoo zalig aan. Niet alsof wij in onze dagen ooit den band konden hernieuwen die eens de Jongeren aan Jezus bond. Zij zijn de eerig-weteligen geweest, die jaar na jaar Jezus aangezicht hebben gezien, zijn hemelsche taal konden beluisteren, en zijn wonderen van liefde en barmhertigheid konden bewonderen. De Farizeeën hebben Jezus ook wel in lichamelijke gedaante waargenomen, maar op hen werkte dit niet in. De Jongeren daarentegen hebben hiervan genoten, zoals wij nimmer, en nog tot aan het sterven toe moet de herinnering van dien omgang met Jezus hun zieleweld zijn geweest.

Alleen maar, zelfs voor hen had die omgang in het stille naar Jezus hemelvaart een einde genomen. De apostel schreef immers: „wij kennen nu den Christus niet meer naar 't vleesch“. Ook ons baat het niet, of we al den persoon van Jezus ons voor oogen pogen te stellen. Het is zoo. Een beeltenis van Jezus bracht ons de overlevering. Massa schilders hebben in 't *Beet Hemo* in het „Zie den mensch“, den indrukken eens zijn verschijning moet gemaakt hebben, pogen weer te geven. In de sweetdoek beweert men zelfs een afdruk van de lijnen van Jezus eigen gelaat te bezitten. Maar dit alles mag ons niet ophouden. Op den weg naar Damascus vertheent de Heiland, maar in zijn gestalte onwaarschijnlijk, en op Pathmos is een gedaante in heerlijkheid aanschouwd, die alle waarneming van zijn trekken aan den Zieners ondoordringlijk maakte. Om Jezus in zijn heerlijkheid te aanschouwen, zullen we welven eerst verheerlijkt moeten zijn. Dan toch, maar ook dan eerst, betuigt de apostel, zullen we hem zien gelijk hij is. Thans, nu we nog op aarde onwandelend, kan onze liefde voor Jezus zich altoos niet op een bepaalde gedaante, gestalte of verschijning richten, en is 't alleen geestelijk dat onze liefde zich hem moet toewijden. Zoo kan, wie als kind zijn te vroeg overleden moeder zag, toch, als 't bewustzijn opleeft, zijn liefde naar die hem ontvallen moeder doen uitgaan. Niet nu pas, nu het portret elke beeltenis in 't geheugen roept, maar even goed in vroeger eeuw, toen 't portret hooge uitroeping was, en alle heugenis van 't moedergelaat aan zulk een kind geheel ontging.

Onze is dan een liefde voor Jezus, die hier pas inzet, die in de wedergeboorte haar levenskern ontvangt, die in 't geloof straks tintelen gaat, die in elendeloos dank zich uitent moet, en die door 't woord in 't Evangelie van Jezus ons achtergelaten, een mystieke gemeenschap, een mystiek samenleven met Jezus doet opkomen, waardoor heel ons wezen zich verrijkt gevoelt.

Juist daarom echter is er in deze liefde voor Jezus verschil in graad. Zoo sterk zelfs, dat Jezus aan Petrus de vraag kon stellen: „Gij hebt mij lief, zij 't zoo, maar hebt ge mij liever dan dezen?“ Jezus zelf altoos geen gelijke liefde. Jezus zelf betuigt 't ons, dat er in de liefde hem gewijd, verschil en onderscheid is, en dat de liefde van den één voor Jezus de liefde van den ander te boven gaat.

Op zich zelf zouden wij anders gemeend hebben, dat in liefde voor Jezus Johannes bovenaan stond, en toch Johannes was er hier bij. Johannes hoorde wat Jezus tot Petrus zei. En toch maakte Jezus' woord den indruk, dat de liefde voor Jezus in Petrus machtiger opwaakte, dan zelfs in den discipel der liefde. Dit nu kan aan niets anders gelegen hebben, dan aan Petrus' val. Sterker dan een der anderen had juist Petrus gevoeld, wat de macht van Jezus' liefde was, een liefde zoo alles bedekkend en verzorgend, dat ze zelfs over zijn bittere verloopelingen triumpheerde en tegen satan's „stiften als de tarwe“ hem hulpe bood.

Enu engel, die nooit viel, kan de liefde van Jezus niet verstaan, zoals de gevallen sonaard, na redding, Jezus' liefde op zich aan voel dringen. Wie oppervlakkig met de herinnering van zijn eigen sonde speelt, blijft ook met zijn liefde voor Jezus op een lager meer staan. Hoe dieper ge daarentegen in uw eigen nood en dood wegzinkt, en in die diepte van uw zelfvermedering de genade van uw Heiland in u voelt dalen, des te rijker zal ook de liefde voor Jezus in uw hart opbloeien, en het is alleen uit dit besef van begenadiging dat 't loflied voor Christus in de Gemeente moet opklimmen.

Zoo moet 't persoonlijk met ons zijn, maar ook in 't gemeen bij heel Christus Kerk, en in zooverre is 't te betreuren, dat we slechts 't eenie lierd: „O Grootste Christus, eenwig Licht“, hebben, om in onze tempelzangen rechtstreeks tot den Christus op te heffen.

Liefde wil zich uiten, en de liefde voor Christus die in 't hart der verkorenen bloeit, kan er geen vrede mee hebben, zoo men die liefde niet ook in het lied Hem betuigen mag.

Ge kent het schoone lied:

Middelpunt van ons verlangen, trooster van 't onrustig gemoed, Jezus, onze dankbare zangen, loven uwen liefdegloed... Liefde in uw is al ons leven, Gij, zijt ons hoogste goed. Ja, uw kruis heeft ons gegeven, wat ons eenwig juichen doet. O, hoe zijn we aan u verbonden, Jezus, Redder, Vaders Zoon, Onze harten, onze monden, juichen dankbaar tot uw troon.

Toch moest men den gezangenbundel wel uitbannen, daar hij door onbevoegden ons opgedrongen was, en er zoo menige misgreep in te betreuren viel.

Maar hoe moeilijk 't ook zijn moge, om wat men toon misgiet, te herstellen, het blijft toch een leegte voor ons gevoel, dat 't lied der eere des danks niet meer in volten toon aan Jezus kan worden opgedragen.

't Laat den liefdedrang voor Jezus onvoldaan.

Dr. A. K.

Amsterdam, 28 Maart 1913.

De Classis Bolsward heeft onlangs een Commissie benoemd, die wegen en middelen zou aanwijzen om tot verbetering der predikantstractementen te komen.

Aangaande de geboortegeschiedenis van deze Commissie deelt v. H. in het *Friesch Kerkblad* het volgende mede:

Maar ik wens ge op wat anders te wijzen, nl. op 't rapport dat in 't *Fr. Kerkblad* staat afgedrukt. Het geldt de verbetering van de tractementen der Herders en Leeraars. Het is, moet ge weten, niet door Predikanten of Classis. Deputaten, maar door Ouderlingen-afgevaardigden aan 't rollen gebracht naar aanleiding van een Kerkvisite-rapport, waaruit bleek, dat een predikant zijn bijdragen had uitge-sproken over 't feit, dat zijn o. 200 kleine gemeente, de kleinste misschien uit 't gebied, in zijn vacante tijd tractement van f 1000 op f 1100 had gebracht, en die daarom van harte toestemend had geantwoord op de vraag of er in den leefstocht van den D. v. W. geregeld en behoorlijk wordt voorzien. Daarop vroeg Br. Scheepma van Schettens wat onder dat woord: behoorlijk voorzien in den leefstocht van den D. v. W. moet verstaan worden. Daaruit ontpon zich een hele discussie, waarbij verschillende onderlingen 't woord voerden, en 't resultaat was de benoeming van een Comm., bestaande uit 3 Ouderlingen en een Predikant, om op een volgende Cl. rapport uit te brengen.

Juist dit felt verleent aan het rapport, dat door de bedoelde Commissie is uitge-bracht, dubbele waarde. Niet de predikan-ten, om wier financiële belangen het hier glog, maar de Ouderlingen hebben de zaak op de Classis aan de orde gesteld. En de Commissie, die advies gaf, bestond voor drievierden uit Ouderlingen.

Het rapport zelf luidt aldus:

Classis Bolsward.

Rapport van de Commissie voor het aan-wijzen van wegen, om te komen tot verbetering der predikantstractementen.

Welkew. en Kew. Broeders!

In de vergadering der Classis Bolsward, gehouden 6 Nov. 1912, benoemd om de Classis te dienen van advies 1/2 de vraag, wat zij te doen heeft betreffende den misstand der predikantstractementen, heeft de Comm. de eer U het volgende te rapporteren.

Van de gelegenheid opmerkingen onder de aandacht van de Comm. te brengen, is alleen gebruik gemaakt door één der Dinnaren des Woords uit de Classis Bolsward. Van dat schrijven, staande de vergadering der Commis-sie, gehouden 8 Januari j.l., bij haar inge-komen, heeft zij met genoegen kennis genomen.

De vraag wat te doen inzake den misstand der predikantstractementen leidt er vaneels toe, vooraf de vraag te stellen of die misstand werkelijk aanwezig is.

Dat de zorg voor gewone en noodzakelijke levensbehoeften van een gezin hooger nitgaaf vordert dan jaren geleden, is algemeen bekend, behoeft geen betoog. Daarnaast te ontkomen gaat voor een predikant evenmin als voor personen in andere kringen. Nu zouden we het niet verdedigen, als een predikant zijn levenswijze ging intrichten boven zijn stand, maar even zeer achten we het afkeurenswaardig, zoo hij genoopt wordt, op een voet te leven in strijd met zijn positie, beneden zijn stand, of zich in schulden te steken. Om echter juist te beoor-deelen hoeveel tractement hij noodig heeft om op bescheiden voet met zijn gezin te leven en op waardige wijze voor den dag te komen, achten wij moeilijk. Wij houden ons overtuigd, indien hij een overzicht gaf van zijne onver-mijdelijke uitgaven voor het gezin en voort-vloeiende uit een waardige bediening van zijn ambt, dat men dan een bedrag zou te aanschou-wen krijgen hooger dan menigen vermoedt. Ge-vallen, waarbij de linkerhand niet weet wat de rechterhand doet, laten wij buiten beschouwing, hoewel ze kunnen meetellen. Als een vast-staannd felt mag geconstateerd dat, zal een predikant frisch blijven in de bediening des Woords, meeleven met den tijd op sociaal en politiek terrein, gered zijn om te dienen van advies, degevaardigd, en bekwaam om tegensprekers den mond te stoppen, hij dan voortdurend leetuur moet aanschrijven, die, bijeen genomen, jaarlijks een belangrijke uitgaaf vordert.

Ook, acht de Comm., moet niet voorbij ge-zien worden, dat in den regel de studiekosten van den D. d. Woords ± f 8000 — bedragen. En de mogelijkheid kan bestaan, ja het komt wel vóór, dat daarvan, hetzij geheel of gedeel-teijk, rente en ook aflossing moet betaald wor-den.

En ander in aanmerking nemende, achten wij een tractement van f 11 à 12000 — veel te laag. En wij meenen, dat wij deren toestand niet anders dan een misstand kunnen noemen.

In deze meening worden wij versterkt, als we er op letten met hoeveel procent de sala-riessen van onderwijzers en gemeente-secreta-riessen zijn vooruitgegaan.

Bij de wet op het Lag. Onderwijs is het mi-nimum-salaris van de hoofden der scholen sedert 1878 verhoogd met 20 %. Nu moet men in aanmerking nemen, dat de vaststelling van minima bij de wet, niet anders beteekent dan dit, zegt de Min., dat zelfs in de allerkleinste, goedkoopste plaatsen in ons land, waar de levensstandaard het laagst is en waar het minst van den onderwijzer wordt geëerd, het sala-rijs nooit lager mag zijn dan het minimum. De verhoging van de jaarwedden van de hoof-

den der openbare scholen in Wonsardel, die sedert 1881 heeft plaats gehad, beweegt zich tusschen de 20 % en 40 %. Het bedrag, dat thans als zoodanig genoten wordt, varieert van f 950 — tot f 1400 — benevens vrije woning of bij gemis daarvan een jaarlijksche vergoeding van f 150 — tot f 225 —.

De betrekking van secretaris in den kring die deze Classis bestrijkt, de gemeenten Bols-ward, Hennaardadeel en Wonsardel, wordt becoemd met een jaarwedde van respectievelijk f 1600 —, f 1500 — en f 2000 —, tengevolge-verhoging sedert 1877, respect. met 60 pCt., 50 pCt. en 100 pCt. En welke klasse of stand is er in de maatschappij, waar de loonstandaard van elken dienst in den loop der jaren niet be-langrijk gestegen is?

Uwe Comm. acht dan ook vaststaande, dat de tractement-regeling van de Dinnaren des Woords in de Geref. Kerken verre van bevre-digend, zeer onvoldoende is, niet beantwoordt aan billijke eischen.

Bestandig van dezen toestand vinden wij onverantwoordelijk, en een onaanvaardig, het kan niet uitblijven, die zich op den duur komt wreken. Want kan een predikant, voor zich zelf overtuigd, dat hij er metterdaad sulig van leeft en nochtans gebukt gaande onder brood-zorgen, steeds met lust en opgewektheid zijn arbeid verrichten, en werkt deze bestaande toestand, die een publiek geheim is, er niet toe mede, dat het gebrek aan predikanten in de Geref. Kerken bij toeneming verontrustende afmetingen aanneemt?

't Is zonde voor God. Het is toch Gods wil, rijt heeft het uitdrukkelijk verordend, dergene die het Evangelie verkondigen, dat zij van het Evangelie leven, 1 Cor. 9 en Gal. 6:6—9. Voor nadere aanduiding van wat elcken Gods Woord stelt in betrekking tot het levens-onderhoud van de Dinnaren des Woords verwijzen we naar het advies over verbetering der predikantstractementen van dep. der Geref. Syn. van 1908, actia v/d Gen. Syn. 1911 blz. 218—226, reeds bij circulaire aan alle kerk-raaden der Geref. Kerken in Nederland verzon-den in 't Jaar van 1909. Wij zouden het van belang achten, dat alle kerkeraadsleden in d. Cl. Bolsward van deze circulaire kennis namen, terwijl verspreiding in ruimer kring onder de leden der gemeente ons bovendien aanbevelenswaardig voorkomt.

Nu rijst vaneels de vraag, hoe komt de kerkeraad aan het geld, benodigd om aan zijn verplichting te voldoen, die hij op zich genomen heeft krachtens art. 11 der K.O. Het zij ons veroorloofd op te merken, dat genoemde art. van Prof. Rutgers c. 2, te dezer sake een gewichtig en weerk voor predikanten en voor onderlingen.

Het komt ons voor, dat de onderlingen en de diakenen in de Geref. Kerken, ook in dit opzicht, een belangrijke roeping hebben te betrekken, en in samenwerking met degenen, die aangewezen zijn om de stoffelijke belan-gen der kerk te behartigen, de zaak der tractement-verhoging ernstig onder de oogen hebben te sien. Ze hebben niet te aarzelen om de gemeentelieden op het onhoudbare, op het geschied van den toestand te wijzen. Waat dit geschied met wijsheid en beleid, met tact en volharding, twijfelen wij niet of er zal verbetering komen. Wat de meest doeltref-fende weg is om tot vermeerdering van inkom-sten te geraken, 3 maandelijksche, maandelijksche of wekelijksche vaste bijdragen, kan iedere kerk naar plaatselijke omstandigheden zelf 't best beoordeelen, zoodat wij 't overbodig achten daarover uit te weiden.

Wanneer echter na alle mogelijke krachts-inspanning de draagkracht van een kerk niet voldoende wordt bevonden, heeft deze zich, naar het oordeel der Comm., als hulpbehoevende kerk, te wenden tot de Classis om eten nu de kas voor hulpebe. kerken in de Cl., die dan noodzakelijk belangrijke versteking behoeft, hetwelk bij het houden der collecte voor die kas, aan de gemeente worde mededeeld.

Naar aanleiding van het voorenstaande, stel-len wij U voor te besluiten:

De Classis Bolsward, op heden, 5 Febr. 1913, gehoord het rapport der Comm. 1/2 verbetering van de tractementen van de Dinnaren des Woords in deze Classis, spreekt uit:

1. dat zij ten eerste betreurt, dat de Din-naren des Woords over het algemeen van het hun toegekende tractement in hun stand en positie niet op behoorlijke wijze kunnen leven;

2. dat er dringende behoefte bestaat om op maatregelen te sinnen, die tot verbetering leiden, zoodanig, dat het tractement wordt verhoogd tot een bedrag, waarop een predi-kant, naar billijkheid, aanspraak heeft en de evenredigheid komt met de belooning van dien-sten in anderen min of meer gelijkoor-tigen stand;

3. dat zij in deze Classis als het vereichte minimum tractement noodig acht f 14000 — met vrije woning, waaraan wordt toegevoegd f 500 — voor ieder kind beneden 18 jaar;

en adviseert de kerken:

1. de hand aan den ploeg te slaan, om kalm, bezadigd en met bedachtszaamheid te trachten de ontwikkeling van de overvaardigheid der gemeente in een zoodanig spoor te leiden, dat ieder, naar hij wekaren verlegen heeft, bijdrage in de kosten van den eeredienst, ten einde de inkomsten der kerk vermeerderd te krijgen om in staat te geraken den Dienaar des Woords een tractement van minstens f 14000 — toe te kennen, benevens vrije woning en bovendien jaarlijks f 500 — voor elk kind beneden 18 jaar;

2. bij gebreken onvermogen om aan het sub 1 genoemde te voldoen, zich tot de Classis te wenden om steun uit de kas voor hulpebehoevende kerken binnen de Classis;

3. naar bestaande behoefte voor hulpebehoevende kerken binnen de classis middelen te offeren, waartoe opgewekt worde bij de afkon-diging der collecte, met bekendmaking van de bijzondere behoeften.

Vooris stellen wij U voor:

het Moderamen van deze Classis te machte-nen, een 500 ex. van de Circ. van Prof. Rutgers o.s. aan te schiften, en uit te noodigen die uit te reiken aan de kerken, 300 mogelijk, rooveel exemplaren iedere kerkeraad verlang.

Aldus gerapporteerd in de vergadering der Classis op 5 Febr. 1913.

De Commissie:

D. SCHEEPSMA. S. A. ZANDSTRA.

H. VAN DIJK. R. REINSM.

Dit rapport staat metterdaad op pooten.

Een minimum tractement van f 14000 met vrije woning, waaraan nog toegevoegd moet worden f 50 kindergeld voor ieder kind beneden 18 jaar — indien het daartoe komen mag in de Classis Bolsward, dan geeft ze zeker een uitzonderend voorbeeld aan de andere Classis in ons land.

Wat in dit rapport ons vooral aantrekt, is dat hier nu eens *cijfers* worden genoemd, dat het

Mannen van praktische ervaring, die zelf vaders zijn van gezinnen en zeer goed weten, wat een huishouding op het platte-land kost, komen hier verklaren, dat een predikant minstens f 1400 tractement heb-ben moet, behalve pastorie en kindergeld. Ze zeggen niet, dat een zoodanig tractement een ideaal is, waartoe men allengs moet trachten te komen, misschien over een kwart eeuw, maar dat dit, ook voor de kleinste plaats, het laagste tractement behoort te zijn, zoodat een Kerk, die dit tractement niet kan betalen, in haar plicht tegenover haar Dienaar te kort schiet.

Nu zullen de cijfers natuurlijk niet voor elke classis dezelfde zijn. De standaard van het leven verschilt in Friesland en Zuid-Holland, en de levensmiddelen zijn in een luxe-dorp als Zeist of Baarn veel duurder dan in een dorp in Drenthe. Juist daarom zou het echter zoo goed wezen, wanneer het voorbeeld van de Classis Bolsward na-volging vond en overal — het voorstel daartoe ga liefst van de Ouderlingen uit — een Commissie benoemd werd, die eens vaststelde, hoeveel het minimum-tractement in die Classis behoort te wezen. Niet na-tuurlijk, om dan bij Classicaal besluit de Kerken te dwingen dit minimum-tracte-ment uit te keeren, waartoe de Classis niet bevoegd zou wezen, maar wel om de Kerkeraaden in zulk een Classis op hun zedelijke roeping te wijzen.

Daartoe nu baat het al zeer weinig, wanneer men zegt, dat een predikant een „beter“ tractement moet ontvangen, waar-door hij „behoorlijk“ leven kan. Al een concrete cijfers maken indruk en geven een maatstaf aan de hand, om te beoordeelen, of men zijn Dienaar des Woords behoorlijk becoeldigt. Het Rapport Rutgers kon deze cijfers niet geven, omdat het bestemd was voor heel het land en de toestanden te veel verschillen. Laat dit Rapport daarom evenals te Bolsward aangevuld worden door een Classicaal rapport, waarin de cijfers worden genoemd. En ruste de Classis dan niet, voordat door ernstig vermaan, des-noods op elke Classicale vergadering op-nieuw, de tractement-verhoging tot stand is gekomen. Onze predikanten zelf kunnen dit bij hun Kerkeraad zoo moeilijk doen. Hun eergevoel verzet er zich tegen. Juist omdat ze zulk een hoog geestelijk ambt hebben, willen ze niet voortdurend klagen over stoffelijke nood. De Classis is de aangewezen macht om het voor hun be-langen op te nemen, en niet te rusten, voordat in den schreienden nood van zoo menig predikantsgezin is voorzien.

Kerkelijke tucht en stemrecht.

De vraag werd ons gedaan, of kerkelijke censuur ook invloed uitoefent op het stemrecht?

Naar het ons voorkomt, is deze vraag niet moeilijk te beantwoorden.

Zoodra de censuur haar voleinding heeft bereikt in excommunicatie, is de band met de gemeente verbroken en spreekt het dus wel vaneels, dat zulk een geexcommuni-ceerde niet meer kan optreden om de rechten van een gemeentelid uit te oefenen, ook niet bij verkiezingen van ambtsdragers. Het recht toch om aan de verkiezingen deel te nemen, berust daarop, dat men als beijdend lidmaat der gemeente is erkend.

Hierover zal dan ook wel geen verschil van gevoelen bestaan. Zoodra de excommuni-catie is uitgesproken, heeft iemand opgehouden lidmaat der gemeente te zijn en kan hij ook de rechten, die alleen aan de lidmaten der gemeente toekomen, niet meer uitoefenen.

Bijzkaar doet de vraag dan ook niet op deze geexcommunicerde leden der gemeente, maar op hen, bij wie de censuur nog maar een voorlopig karakter draagt, doordat ze van het Avondmaal worden afgehouden. Toch verandert dit het karakter der censuur niet; Voetius noemt haar zelfs een „tijdelijke excommunicatie.“ Censuur toch wordt alleen dan uitgesproken, wan-neer er twijfel bestaat, of iemand wel waarlijk een geloovige is, omdat hij in leer of leven zich kwam te misgaan. Zoolang deze twijfel bestaat, onchorst de Kerkeraad hem in het gebruik van zijn rechten als lidmaat, totdat na berouw blijkt, dat hij toch waarlijk een geloovige is, of wanneer dit berouw uitblijft, tot de finale excommuni-catie wordt voortgevaaren.

Natuurlijk ziet deze *schorsing* in de eerste plaats op het gebruik van de sacramenten en wordt ze daarom gemeentelijk een afhouding van het Avondmaal genoemd; maar het spreekt wel vaneels, dat waar het gebruik van het Avondmaal iemand ontegd wordt, omdat er twijfel rees aangaande zijn toe-behooren tot de gemeente van Christus, 4 fortiori hem daardoor ook tijdelijk het recht ontnomen wordt om aan kerkelijke handelingen deel te nemen. Hij kan daarom, zoolang hij onder censuur staat, niet als beijdend lidmaat bij de kerkelijke verkie-zingen optreden. Indien de Kerkeraad hem wel het Avondmaal onthield, maar tegelijk hem als beijdend lidmaat aan de kerkelijke verkiezingen liet deelnemen, zou de Kerke-raad tegelijk ja en neen zeggen.

Ouders of getuigen?

VIII.

De gronden aan de Schrift ontleend, waarop onze vaders zich beroepen hebben, om het recht op den doop te verdedigen van kin-deren, wier ouders nog geen belijdenis des geloofs hebben afgelegd, hebben we in ons vorig artikel uiteengezet.

We namen deze gronden niet zonder keur over. Voorzover onze vaders bewijspaat-sen uit de Schrift aanvoerden, die in verband stonden met het nationale karakter, dat het

Genadeverbond onder Israel aannam, hebben we deze bewijspaat-sen als misleidend en verwarrend verworpen. Het Nieuwe Testa-ment kent geen volksverbond en al wat op grond van dit nationaal verbond tot Israel is gesproken, behoort tot de bedeling der schaduwen en kan voor ons geen regel meer zijn. Maar wel was voor ons afdoende het beroep, dat onze vaders hebben gedaan op de belofte in Jesaja 59 gegeven, dat Zijn verbond niet wijken zou noch van ons zaad, noch van het zaad van ons zaad, omdat deze belofte, gelijk het verbond duidelijk uitwijst, niet ziet op Israel, maar op de Kerk des Nieuwen Verbonds en daarin dus wel degelijk een regel is gegeven, waaraan we ons te houden hebben ook bij de bedeling van den H. Doop. Immers, wanneer naar huid van Gods belofte het verbond Gods doorgaat niet alleen tot onze kinderen, maar ook tot onze kindskinderen, dan mag de Kerk het teken des Verbonds aan deze kindskinderen der geloovigen ook niet onthouden. Met het beroep op deze belofte stonden onze vaders dus inderdaad sterk tegenover de Independenten, die alleen de kinderen der belijdenis geloovigen wilden doopen.

Toch is hiermede nog niet genoeg gezegd. Dat de regel, ons in deze belofte van het Genadeverbond gegeven, niet willekeurig is gekozen, maar dat hij een dieperen achtergrond heeft, spreekt wel vaneels. Bij den Heere onzen God is van willekeur nooit sprake; al wat Hij verordeneert heeft, berust op wijze gronden. En al mag het ons niet altoos mogelijk wezen, deze gronden aan te geven, in dit geval is het toch niet zoo moeilijk.

De uitwendige gestalte, waarin het Genade-verbond optreedt, moet althans zooveel mogelijk beantwoorden aan een geestelijke realiteit. Waar die geestelijke realiteit geheel ontbreekt, mag ook de uitwendige vorm niet langer bewaard blijven. Indien in een geslacht de vrees Gods geheel ontbreekt en van ouders op kinderen zich een steeds driester wordend ongeloof openbaart, zou het een ontheligen van het verbond wezen, aan de kinderen uit zulk een geslacht geboren, den H. Doop te bedienen, omdat de voorouders van zulk een geslacht tot de Kerk hebben behoort. Dat is de zonde van de Volks-kerk, waartegen niet ernstig genoeg kan geprotesteerd worden. En het is volkomen te begrijpen, dat uit vrees, dat zulk toestand ook in onze Kerken zouden insluipen, men daarom huiverig is, wanneer de ouders welgeren belijdenis des geloofs af te leggen, hun kinderen te doopen. Voor de kinderen van geloovige ouders heeft men een belofte: als de genade geen ergoed, de lijn der verkiezing loopt in de geslachten der vromen door; maar zoodra die kinderen opwassen en niet in het verbond inwilligen, meent men, dat het Genadeverbond afgebroken wordt en de kinderen uit deze kinderen geboren, nu buiten het Genadeverbond staan.

Juist deze opvatting nu is en niet wat de Schrift en wat de ervaring ons leert, in strijd, want beide toonen ons, dat de lijn der genade, indien we ons aldus mogen uitdrukken, één geslacht overspijgt. Waar de grootouders godvreesende menschen waren, maar hun kinderen van die gods-vrucht geen blijf gaven, komt het geloof plotseling bij de kleinkinderen weer te voor-schijn. Dit eigenaardig verschijnsel is nu in den diepten grond wel daaraan te danken, dat God de Heere door Zijne weder-barende genade, waardoor alleen het geloof gewekt kan worden, de verbondslid in zulk een geslacht in stand houdt; maar daarbij dient toch wel in het oog te worden ge-houden, dat de ontwaking van het geloofsleven in den weg der middelen aan het *Woord Gods* gebonden is. Woord en Geest mogen niet van elkander gescheiden worden: *Mijn Woord en Mijn Geest*, heeft God de Heere gezegd, zullen van uw zaad niet wijken.

Alleen daar waar het Woord Gods in een familie of geslacht nog gekend en geloofd wordt, is er daarom van een doorgaan van het Genadeverbond sprake. Hierin nu ligt de grond, waarom het Genadeverbond niet alleen de eerste, maar ook de tweede gene-ratie nog omvat. Gemeentelijk toch leven de grootouders nog, wanneer hun kleinkinderen opgroeien, en zelfs dan wanneer de ouders de vrees Gods missen, kan van die groot-ouders nog een geestelijke invloed ten goede op de kleinkinderen uitgaan. De Apostel Paulus drukt dit zelfs zoo sterk uit, dat hij spreekt van het geloof, dat in Timotheus was, hetwelk zich gevormd heeft in zijne grootmoeder Lois, daarna in zijne moeder Eunice en dat nu ook in hem woonde (II Tim. 1:5). En al is in dit geval de moeder blijkbaar een geloovige vrouw geweest, toch toont de Apostel door eerst over de grootmoeder te spreken, hoe sterk de invloed dezer grootmoeder op haar kleinkinderen is geweest. Er is een band tusschen de ouders en de kinderen niet alleen, maar ook tusschen de groot-ouders en de kleinkinderen, en zoolang er van deze grootouders nog een geestelijke invloed ten goede op deze kleinkinderen kan uitgaan, is daarom de lijn des verbonds nog niet afgebroken. Verder echter dan de derde generatie kan de lijn niet worden doorge-trokken. Indien niet alleen de kinderen, maar ook de kleinkinderen van het verbond afke-rig blijken te zijn, is er van een voort-zetting van het Genadeverbond geen sprake. Het Genadeverbond wortelt toch in de relatie van het gezin; tot Abraham is gezegd: Ik zal uw God zijn en de God van uw zaad. Het is de familiekring, waarbinnen het Genade-verbond zich voortplant. Vandaar dat de Kerk, zoolang in dien familiekring, bezig is de ouders of de grootouders, nog het geloof gevonden wordt, de kinderen uit zulk een kring geboren, nog tot het „zaad des ver-bonds“ rekenen mag. Maar verder gaan kan de Kerk niet. Reeds op zichzelf komt het uiterst zeldzaam voor, dat de overgroot-ouders nog leven, wanneer hun achterklein-kinderen geboren worden; maar ook wat bij zeer lang levende personen zulk een

sluch een enke-daser overgro-nier achterkle-darmde rek-het daarom Heere uit de sommigen to geschiedt dat van den fami-prediking va-dien kring t-op in het G-kindseben af-is bij hen ge-in een kring leede; ze hel-ouders eenige-ndergaan; d-ult dat gesl-daniettegeen-pen werden. Zijn vrijmach-brandhout uit-In zulke gev-genade in de-zen en mag-uit zulk een g-doopen. De g-van eeuwige-degenen, die l-dichter, en z-kinderen, ma-degenen, die-kan zijne be-Tot de „kin-van degenen,maar verder t

Wel heeft t-op andere pla-en Psalm 103-die getrouwe-en de weldadig-maar men ve-„dien, die l-houden.“ Doe-drukkelijke bij-naamlijken ka-is het toch voor-blik nadenkt, noot beoeld i-neer het met-doorgaat tot-zelfs wanneer-geelachten geh-zijn geworden-zouden alle t-geproten, niet-Ismaelieten, d-volkestammen-tot het genade-zouden de Jod-het genadever-waar het gena-Abraham gesk-in het genade-alle geslachten-heel de mensc-behooren. Men-deze onjulate-om teratond i-dat dit de be-kan wezen. I-lets klaar en-dit, dat het ge-volkereen, zelf-Edomieten, sch-maar alleen bi-Genadeverbond-tot in het duli-daar, waar m-dit niet moedv

Zelis moet,snijden, ten s-luwerd worden,geldt, gelijk u-opzichte van-grootouders g-wanneer de ou-en ergerlijk le-zelfs genoodda-midden te ver-liet durven a-tot den doop t-onze Gereform-opvatting ove-hebben somm-eexcommunicat-bond van de l-catie geboren,te gedoopt mo-ernatie Gerefo-wareen van oor-de kinderen n-al waren de-gan al wilden i-van hun peetl-daarbij niet a-advies door F-geval gegeven-Christus zelf s-geexcommuni-geworden „als-en evenmin al-nen doopen m-van geexcomm

Het recht d-kinderen ten d-de ouders no-hebben afgele-moedige leden-mag derhalve-den verstaan,ouders nog t-verbrekers va-gemeente zijn-wil men de so-door openlijk-leggen, in h-hebben, mag-hun kinderen-Hier geldt de-dragen de on-Al zijn de ou-die krachten-daarom mag-hun kinderen-onthouden. D-hoofd der onse